

Náklady právního zastoupení

Obecný soud je povinen použít právní předpis jako celek. Není oprávněn selektivně odepřít aplikaci určitého ustanovení, v daném případě § 12 odst. 4 advokátního tarifu. Dospěje-li obecný soud k závěru, že náhrada nákladů právního zastoupení je nepřiměřeně vysoká a zvažuje proto využití svého moderačního práva, musí o tom účastníky poučit a vytvořit jim procesní prostor, aby se k tomu mohli vyjádřit.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. II.ÚS 2865/23 ze dne 28.5.2024)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelek V.A., L.N., M.N. a K.T., zastoupených Mgr. M.L., advokátem, sídlem P., proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 31. července 2023 č. j. 18 Co 166/2023-60 a výroku III. usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 31. května 2023 č. j. 20 C 72/2023-45 ve spojení s opravným usnesením ze dne 21. června 2023 č. j. 20 C 72/2023-52, za účasti Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích a Okresního soudu v Pardubicích, jako účastníků řízení, a obchodní společnosti Benetti CZ s. r. o., sídlem P., zastoupené Mgr. P.S., LL.M., advokátem, sídlem H.K., jako vedlejší účastnice řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 31. července 2023 č. j. 18 Co 166/2023-60 bylo porušeno právo stěžovatelek na soudní ochranu, zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Toto rozhodnutí se proto ruší. Ve vztahu k výroku III. usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 31. května 2023 č. j. 20 C 72/2023-45 ve spojení s opravným usnesením ze dne 21. června 2023 č. j. 20 C 72/2023-52 se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění:

I.

1. Ústavnímu soudu byl dne 30. 10. 2023 doručen návrh na zahájení řízení o ústavní stížnosti ve smyslu § 72 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), prostřednictvím něhož se stěžovatelky domáhaly zrušení v záhlaví citovaných částí ústavní stížností napadených rozhodnutí, a to pro tvrzený rozpor v čl. 11 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

2. Předtím, než se Ústavní soud začal věcí zabývat, přezkoumal podání po stránce formální a konstatoval, že podaná ústavní stížnost obsahuje veškeré náležitosti, jak je stanoví zákon o Ústavním soudu.

II.

3. Stěžovatelky (žalobkyně) se v řízení před obecnými soudy žalobou domáhaly na vedlejší účastnici (žalované Benetti CZ s. r. o.) vyklizení blíže určené nemovitosti. Ještě před zahájením jednání vzaly stěžovatelky svoji žalobu zpět s tím, že vedlejší účastnice předmětnou nemovitost dne 6. 4. 2023 vyklidila. Okresní soud v Pardubicích proto podle § 96 o. s. ř. soudní řízení zastavil (výrok I.), stěžovatelkám vrátil z účtu okresního soudu část soudního poplatku ve výši 4 000 Kč (výrok II.) a

vedlejší účastníci uložil povinnost nahradit stěžovatelkám náklady řízení ve výši 229 506,08 Kč (výrok III.). Nalézací soud vyšel při stanovení nákladů řízení z toho, že ve věci byly učiněny 4 úkony právní služby po 46 912 Kč podle § 8 odst. 1 ve spojení s § 7 bodu 6 a § 11 odst. 1 a § 12 odst. 3 (správně zřejmě § 12 odst. 4) advokátního tarifu a 4 paušální náhrady hotových výdajů po 300 Kč. Nalézací soud přitom konstatoval, že při stanovení výše jednoho úkonu právní služby vycházel z ceny předmětné nemovitosti a velikosti spoluvlastnického podílu každé stěžovatelky.

4. O odvolání, které podali všichni účastníci řízení, rozhodl Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích tak, že změnil usnesení okresního soudu ve výroku III. v tom smyslu, že vedlejší účastnice je povinna nahradit stěžovatelkám náklady řízení ve výši 145 002,10 Kč (výrok I.) a žádnému z účastníků řízení nepřiznal náklady odvolacího řízení (výrok II.). Odvolací soud přiznal stěžovatelkám pouze jednu odměnu za 3,5 úkonu právní služby, neboť jeden advokát zastupoval všechny čtyři stěžovatelky a jednalo se o jednotnou argumentaci, která byla totožná ve vztahu ke všem stěžovatelkám. Přiznání odměny za zastoupení všem čtyřem stěžovatelkám považoval odvolací soud za nespravedlivé.

5. Stěžovatelky mají za to, že obecné soudy své závěry o nákladech řízení neodůvodnily řádně, když rezignovaly na vysvětlení odchýlení se od soudní praxe a dodržení zásady předvídatelnosti rozhodování obecných soudů. Svůj postup ve věci vysvětlil odvolací soud odkazem na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 35/2015-63, které však bylo nálezem Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 529/16 zrušeno. Stěžovatelky mají za to, že odvolací soud ve věci fakticky aplikoval ustanovení § 150 o. s. ř., přičemž jim nedal možnost se k aplikaci takového postupu vyjádřit. Obecné soudy jsou povinny aplikovat právní předpis jako celek a nejsou oprávněny selektivně odepřít aplikaci určitého ustanovení - v daném případě § 12 odst. 4 advokátního tarifu. Popsaným způsobem přiznaly obecné soudy stěžovatelkám toliko částku 229 506,08 Kč (nalézací soud), resp. 145 002,10 Kč (odvolací soud). Stěžovatelky mají za to, že jednotlivá pochybení ve svém souhrnu dosahují takové intenzity, že zasahují do jejich základních práv a svobod garantovaných jim Listinou.

III.

6. Obecné soudy ponechaly předmětnou ústavní stížnost bez vyjádření, přičemž vedlejší účastnice je toho názoru, že obecné soudy vyšly z nesprávné tarifní hodnoty věci, která měla činit 10 000 Kč. Poskytnuté právní služby byly sice uskutečněny ve vztahu ke čtyřem stěžovatelkám, avšak zastoupených pouze jedním právním zástupcem. U všech stěžovatelek byla použita jednotná právní argumentace. Odůvodnění usnesení odvolacího soudu považuje vedlejší účastnice za řádné. Náhradu nákladů řízení přiznanou stěžovatelkám nalézacím soudem považuje vedlejší účastnice za neadekvátní a obecné soudy by měly ve věci aplikovat ustanovení § 150 o. s. ř.

IV.

7. Ústavní soud nejprve připomíná, že k otázce náhrady nákladů řízení se ve své rozhodovací praxi opakovaně vyjádřil rezervovaně tak, že spor o náhradu nákladů řízení, i když se může dotknout některého z účastníků řízení, zpravidla nedosahuje intenzity opodstatňující indikaci porušení základních práv a svobod. Ústavní soud při posuzování problematiky nákladů řízení, tj. problematiky ve vztahu k předmětu řízení před soudy, postupuje nanejvýš zdrženlivě a ke zrušení napadeného výroku o nákladech řízení se uchyluje pouze výjimečně, například pokud zjistí extrémní rozpor s principy spravedlnosti nebo že by bylo zasaženo i jiné základní právo [srov. např. nález ze dne 12. 5. 2004 sp. zn. I. ÚS 653/03 (N 69/33 SbNU 189) či usnesení ze dne 5. 8. 2002 sp. zn. IV. ÚS 303/02

(U 25/27 SbNU 307) nebo usnesení ze dne 28. 6. 2012 sp. zn. II. ÚS 2135/12].

8. Ústavní soud spatřuje podstatu ústavní stížnosti v tom, jak odvolací soud aplikoval ustanovení § 12 odst. 4 advokátního tarifu. Podle tohoto "Jde-li o společné úkony při zastupování nebo obhajobě dvou nebo více osob, náleží advokátovi za každou takto zastupovanou nebo obhajovanou osobu mimosmluvní odměna snižená o 20 %". Z odůvodnění napadených rozhodnutí vyplývá, že každý z obecných soudů vystavěl výpočet náhrady nákladů řízení na jiných principech. Z ústavněprávního hlediska považuje Ústavní soud za podružné, zda byla náhrada nákladů řízení přiznána za 4 úkony právní služby, jak učinil nalézací soud, nebo 3,5 úkonu právní služby jak uzavřel soud odvolací. Za podstatnou naopak považuje Ústavní soud skutečnost, že z odůvodnění odvolacího soudu není zřejmé, na základě jakých zákonných či podzákonných ustanovení přistoupil k moderaci přiznané odměny.

9. Situacemi, kdy obecné soudy naznaly, že vypočtená výše náhrady nákladů řízení podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu je s ohledem na povahu věci neúměrně vysoká se Ústavní soud v minulosti již zabýval (srov. nálezy sp. zn. IV. ÚS 158/24). Přitom konstatoval, že obecný soud je povinen aplikovat právní předpis na věc jako celek a není oprávněn selektivně odepřít účastníkům řízení aplikaci určitého ustanovení - zde § 12 odst. 4 advokátního tarifu (k tomu srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 529/16 a to včetně jeho obiter dicta). Nepovažoval-li odvolací soud aplikaci shora citovaného ustanovení za přílehavou, mohl a měl zvolit takový procesní postup, který by bylo lze z ústavního hlediska považovat za ústavně konformní. Odvolací soud na jednu stranu naznačil, jaké důvody ho vedly k neaplikaci ustanovení § 12 odst. 4 advokátního tarifu (jeden advokát zastupoval čtyři stěžovatelky, jednalo se o jednotnou argumentaci, která byla totožná ve vztahu ke všem stěžovatelkám a celkovou výši náhrady nepovažoval soud za spravedlivou) na stranu druhou pak v odst. 21 napadeného usnesení výslovně vyloučil aplikaci § 150 o. s. ř. V takové situaci se nabízí otázka, na základě jaké právní úpravy ve věci rozhodoval. Měl-li odvolací soud za to, že by s ohledem na princip spravedlnosti mohl moderovat výši přiznané náhrady nákladů, měl tak učinit zákonem předvídaným způsobem a účastníky řízení o této možnosti poučit a vytvořit pro ně procesní prostor, aby se k tomuto postupu soudu mohli vyjádřit. Nestalo-li se tak, je takový postup svévolným.

10. Ústavní soud konstatuje, že ani při rozhodování o nákladech řízení nemůže vyloučit aplikaci podzákonného právního předpisu či jeho části (zde § 12 odst. 4 advokátního tarifu), aniž by řádně odůvodnil, proč je daný předpis či jeho část ve smyslu čl. 95 odst. 1 Ústavy v rozporu se zákonem či dokonce ústavním pořádkem.

11. Ústavní soud uzavírá, že ústavní stížností napadeným usnesením krajského soudu bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelek na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny). Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadené usnesení krajského soudu zrušil [§ 82 odst. 1, odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Veden zásadou minimalizace zásahu do činnosti obecných soudů Ústavní soud ústavní stížnost ve vztahu k výroku III. napadeného usnesení Okresního soudu v Pardubicích odmítl pro nepřijatelnost [§ 43 odst. 1, písm. e) zákona o Ústavním soudu], jelikož krajský soud se bude věcí znovu zabývat ve světle shora uvedených nálezů Ústavního soudu, na které tento v podrobnostech odkazuje.

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)